

Тема 10. Аудит нематеріальних активів

Метою аудиту нематеріальних активів є встановлення доцільності, достовірності і законності здійснених операцій з надходження та вибуття нематеріальних активів підприємства і правильності їх відображення в обліку.

Завдання проведення аудиту нематеріальних активів: оцінити стан операцій аналітичного та синтетичного обліку надходження та вибуття нематеріальних активів, які здійснювало підприємство за період, що перевіряється; виконати перевірку правильності та своєчасності відображення в обліку надходження та вибуття нематеріальних активів; здійснити перевірку порядку ведення обліку надходження та вибуття нематеріальних активів, згідно до вимог нормативних документів.

Анкету внутрішнього контролю нематеріальних активів подано в таблиці 10.1.

Таблиця 10.1 – Анкета внутрішнього контролю операцій нематеріальних активів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Скільки років Ви працюєте на підприємстві?				
	0-1				
	1-5				
	5 і більше				
2	Надходження нематеріальних активів на підприємство оформляється:				
	- Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (типова форма № НА-1) - Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (типова форма № НА-2).				
3	Хто повинен підписувати документи на дозвіл про створення нематеріального:				
	- керівник;				
	- головний бухгалтер;				
	- одержувач;				
	- керівник комісії?				
4	Чи закріплені нематеріальні активи за матеріально відповідальними особами у місцях їх експлуатації?				
5	Хто встановлює реальну вартість нематеріальних активів:				
	- комісія, призначена керівником;				
	- головний інженер;				
	- головний бухгалтер;				
	- інвентаризаційна комісія?				
6	На якому рахунку обліковуються нематеріальні активи:				
	- 20;				
	- 10;				
	- 12;				
	- 28.				

1	2	3	4	5	6
7	Як відображається в обліку надходження нематеріальних активів від постачальника:				
	- Д-т 12 К-т 685				
	- Д-т 154 К-т 631				
8	Як відображається введення в експлуатацію об'єкта нематеріальних активів:				
	- Д-т 154 К-т 12				
	- Д-т 12 К-т 154				
9	Первісна вартість нематеріальних активів, створених господарським способом:				
	- дорівнює справедливій вартості;				
	- визначається як сума витрат, безпосередньо пов'язаних із їх створенням?				
10	На якому рахунку обліковується «Капітальне будівництво»:				
	- 152				
	- 154				
11	Як ведеться облік нематеріальних активів:				
	- вручну;				
	- автоматизовано;				
12	Як відображається отримання об'єкта нематеріальні активи як внесок до статутного капіталу?				
	- Д-т 46 К-т 154				
	- Д-т 154 К-т 46				

Наступним етапом після одержання, в процесі попереднього планування даних про підприємство, та проведення анкетування співробітників із зазначеної теми, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту нематеріальних активів (табл. 10.2).

Таблиця 10.2 – Загальний план проведення аудиту нематеріальних активів

Етап аудиторської перевірки	Завдання	Аудиторські процедури	Термін проведення	Виконавці
1	2	3	4	5
Підготовчий	Планування аудиторської перевірки надходження нематеріальних активів, проведення тестів внутрішнього контролю. Складання програми аудиту надходження нематеріальних активів	Опитування й тестування персоналу; вивчення матеріалів попередньої перевірки та спостереження		
Основний	Впевнитись у наявності нематеріальних активів, прийнятих до обліку Впевнитись у правильності віднесення активів до нематеріальних активів	Фактична перевірка надходження нематеріальних активів Перевірка правильності		

Етап аудиторської перевірки	Завдання	Аудиторські процедури	Термін проведення	Виконавці
1	2	3	4	5
	Впевнитись в правильності оцінки нематеріальних активів при надходженні Впевнитись у правильності віднесення нематеріальних активів до відповідних субрахунків Впевнитись у правильності оформлення первинних документів з нематеріальних активів	відображення вартості нематеріальних активів у Балансі Проведення підрахунків та співставлення даних аналітичного та синтетичного		
	Впевнитись у правильності складання Балансу з обліку нематеріальних активів Впевнитись в правильності, повноті та своєчасності обліку надходження нематеріальних активів Впевнитись у правильності встановлення строку корисного використання об'єктів нематеріальних активів Впевнитись у правильності кореспонденції рахунків з нематеріальних активів	обліку надходження нематеріальних активів з даними рахунків Головної книги Перевірка правильності віднесення надходження нематеріальних активів на відповідні рахунки обліку		
Заключний	Підготовка та складання аудиторського звіту та ознайомлення зі звітом керівництва Виявлення слабких ділянок обліку надходження нематеріальних активів та впровадження процедур покращення обліку	Обробка отриманих даних в ході перевірки шляхом систематизації отриманої інформації		

Програму аудиту нематеріальних активів наведено в таблиці 10.3.

Для вирішення поставлених завдань аудиту нематеріальних активів пропонуємо робочі документи аудитора, які на думку авторів стануть обґрунтованими доказами якісного проведення аудиту нематеріальних активів.

Таблиця 10.3 – Програма аудиту нематеріальних активів

№ з/п	Мета	Критерії якості	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Метод перевірки	Код робочого документу	Термін проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Впевнитись у наявності нематеріальних активів, прийнятих до обліку	А, Б, Г, Є, Е	Вибіркова інвентаризація нематеріальних активів	Інвентаризаційні відомості, описи, інвентарні картки	Співставлення, спостереження, документальна перевірка	НМА-1			
2.	Перевірити правомірність віднесення активів до нематеріальних активів	Б, Г	Визначення правомірності віднесення активів до нематеріальних активів	Наказ про облікову політику, розрахунки первісної вартості нематеріальних активів	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	НМА-2			
3.	Впевнитись в правильності оцінки нематеріальних активів при надходженні	Б, Г	Перевірка оцінки нематеріальних активів	Наказ про облікову політику, розрахунки первісної вартості нематеріальних активів	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	НМА-3			
4.	Впевнитись у правильності віднесення нематеріальних активів до відповідних субрахунків	А, Б, В, Г, Д	Перевірка правильності віднесення нематеріальних активів до субрахунків	Наказ про облікову політику, План рахунків бухгалтерського обліку	Документальна, по суті, арифметична, вибіркова	НМА-4			

Продовження таблиці 10.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5.	Впевнитись у наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку надходження нематеріальних активів	А, Б, Г, Е	Перевірка наявності та правильності заповнення первинних документів, використання затверджених типових форм	Акти приймання-передачі основних засобів інвентарні картки, описи	Документальна, нормативно-правова, співставлення, арифметична перевірка	НМА-5			
6.	Впевнитись у правильності складання Балансу з обліку нематеріальних активів	А, Б, Г, Е	Перевірка правильності складання Балансу	Баланс	Документальна, арифметична, співставлення	НМА-6			
7.	Впевнитись у повноті відображення в обліку надходження нематеріальних активів та відповідності даних регістрів аналітичного та синтетичного обліку даним рахунків Головної книги	Б, Г, Е	Проведення підрахунків та співставлення даних аналітичного та синтетичного обліку надходження нематеріальних активів з даними рахунків Головної книги	Регістри обліку, Головна книга	Арифметична перевірка, співставлення	НМА-7			
8.	Впевнитись у правильності встановлення строку корисного використання об'єктів нематеріальних активів	Б, Г, Е	Перевірка правильності встановлення строку корисного використання об'єктів нематеріальних активів	Наказ про облікову політику інвентарні картки, описи, акти	Арифметична перевірка, співставлення	НМА-8			
9.	Перевірити кореспонденцію рахунків та впевнитись у правильності відображення надходження нематеріальних активів на рахунках	А, Б, Г	Перевірка правильності віднесення надходження нематеріальних активів на відповідні рахунки обліку	Відомості, Ж-4 облікові регістри	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	НМА-9			

Критерії якості аудиторської перевірки: наявність - А; правдивість – Б; права та зобов'язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає мета аудиту нематеріальних активів?
2. У чому полягають завдання аудиту нематеріальних активів?
3. Для чого складається анкета внутрішнього контролю нематеріальних активів?
4. З яких складових складається форма загального плану проведення аудиту нематеріальних активів?
5. Які структурні елементи має програма аудиту нематеріальних активів?